

RYSZARD MAŁOWIECKI

Stowarzyszenie Historyków Sztuki Oddział w Warszawie

<https://orcid.org/0000-0003-1518-2399>

jorymal@op.pl

Materiały do słownika budowniczych – Mława

Opracowanie zbierające dotychczasowe poszukiwania autora, dotyczące architektów, inżynierów i rzemieślników tworzących zabudowę miasta Mławy w XIX i pierwszej połowie XX w. Praca o charakterze przyczynkarskim powstała z myślą o wykorzystaniu przy tworzeniu polskiego słownika biograficznego architektów i budowniczych. Autor podaje źródła informacji przy każdym prezentowanym w opracowaniu nazwisku.

Słowa kluczowe: Mława, XIX w., pierwsza połowa XX w., architekci, budowniczowie, inżynierowie, murarze, cieśle, brukarze

Materials for a Dictionary of Builders: Mława

This work compiles the author's research to date on architects, engineers, and craftsmen involved in shaping the urban fabric of Mława during the 19th and the first half of the 20th century. This contributory study is intended for use in developing a national biographical dictionary of Polish architects and builders.

Keywords: Mława, 19th century, early 20th century, architects, builders, engineers, masons, carpenters, pavers

Poniższe opracowanie nie jest monografią, ma charakter przyczynkarski, będąc zbiorem dotychczas zebranych przez autora przekazów. Zamiarem autora jest przyczynienie się do przyszłego powstania biograficznego słownika architektów i budowniczych polskich i w Polsce pracujących. Słownika takiego, o charakterze źródłowym, jeszcze (o dziwo) nie opracowano. Nadal pozostaje nam słownik Stanisława Łoży, dzieło jednego badacza, powstały w latach międzywojennych, który po uzupełnieniach wydano w roku 1954. Jeszcze przed II wojną światową postulowano stworzenie pełniejszego słownika, ze względów oczywistych mającego być opracowaniem zbiorowym. Postulat do dziś aktualny, pomimo pewnych działań Instytutu Sztuki PAN. Działania te zaowocowały, między innymi, wydaniem w 2016 r. wzorcowego opracowania *Słownik architektów i budowniczych środowiska warszawskiego XV–XVIII wieku*¹. Jest to jednak tylko minimalna część tego, co winno być już dawno zrealizowane. Co prawda, powstało kilkanaście monografii architektów, ale traktujących o najwybitniejszych. Liczna rzesza, tworząca przytłaczającą większość budowli na naszych ziemiach, pozostaje niemal anonimowa lub informacje o nich rozproszone są w lokalnych publikacjach². Prezentowane poniżej przekazy są także pomyślane jako przyczynek do wykorzystania w przyszłym słowniku.

Zawarto tu nie tylko informacje o architektach, inżynierach czy budowniczych, ale także spis rzemieślników – murarzy, cieśli, brukarzy. Uznano, że rzemieślników należy wymienić nie tylko ze względu na „lokalny patriotyzm” mławian, lecz także ze względu na nieznaną poziom ich zawodowej wiedzy. Z badanych archiwaliów wynika, że wiedza rzemieślników – może tylko niektórych – musiała być znaczna. Projekty budowlane bywały bardzo – w naszych dzisiejszych wyobrażeniach – uproszczone, wręcz schematyczne, a tym samym ostateczny kształt budowli wynikał z wiedzy, doświadczenia rzemieślników. Zwłaszcza dotyczyło to obiektów z drewna. Oddzielny problem stanowi działalność planistyczna, urbanistyczna. Nie natrafiono na działania wyspecjalizowanych planistów. Poznane mapy i plany są rejestracją geometrów, czasem może projektami zagospodarowania poszczególnych działek. Wszelkie prace związane z projektowaniem fragmentarycznych przekształceń przestrzeni miejskiej (np. Nowy Rynek – dziś park) były dziełem architektów, inżynierów powiatowych. Na nich też spoczywał obowiązek projektowania lokalnych budowli publicznych, ale np. obiekty kolejowe była poza ich kompetencjami.

¹ P. Migasiewicz, H. Osiecka-Samsonowicz, J. Sito (red.), *Słownik architektów i budowniczych środowiska warszawskiego XV–XVIII wieku*, Warszawa 2026.

² Przykładowo: *Słownik architektów, budowniczych i planistów Kalisza*, Kalisz 2023; *Słownik architektów, inżynierów i budowniczych związanych z Katowicami w okresie międzywojennym*, Katowice 2012; K. Stefański, *Ludzie którzy zbudowali Łódź: leksykon architektów i budowniczych miasta (do 1939 r.)*, Łódź 2009; K. Dumała, *Służba budowlano-inżynierska w województwie płockim i guberni płockiej w XIX wieku (do 1866 r.)*, „Mazowsze” 1995, nr 6(2/95); J. Gwardiak, *Architekci i budowniczowie ziemi łomżyńskiej. Słownik biograficzny*, Łomża 2003; J. Żywicki, *Urzędnicy: architekci, inżynierowie cywilni... Ludzie architektury i budownictwa w województwie lubelskim oraz guberni lubelskiej w Królestwie Polskim w latach 1815–1915*, Lublin 2010; K. Badowski, J. Nycek, *Architektura Płocka i jej twórcy*, Płock 2011.

SKRÓTY STOSOWANE W BIBLIOGRAFII

- AGAD, Zb. Kart. – Archiwum Główne Akt Dawnych, Zbiór Kartograficzny
AGAD KRSW – Archiwum Główne Akt Dawnych, Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych
APMł. Hipot. – Archiwum Państwowe w Mławie – Hipoteka powiatu ciechanowskiego i mławskiego
ASC – akta metrykalne parafii rzymsko-katolickich (parafia/rok/rodzaj aktu/numer)
ASCE – akta metrykalne parafii ewangelickich (parafia/rok/rodzaj aktu/numer)
Dum. – Krzysztof Dumała, *Służba budowlano-inżynierska w województwie płockim i guberni płockiej w XIX w.*, „Mazowsze” 1995, nr 6(2/95)
DZM – *Źródła historyczne do dziejów ziemi mławskiej 1065–1956*, Mława–Ciechanów 1998
EPŁ – „Echa Płockie i Łomżyńskie” (rok/numer/strona)
Kart – Agnieszka Bartoszewicz, Henryk Bartoszewicz, *Kartografia miast Mazowsza i ziemi dobrzyńskiej do końca XIX wieku*, Warszawa–Pułtusk 2006
Kor.P. – „Korrespondent Płocki” (rok/numer/strona)
Łoza – Stanisław Łoza, *Architekci i budowniczowie w Polsce*, Warszawa 1954
ML – Maciej Lewandowski, *Z dziejów mławskiego rzemiosła*, Mława 2011
Studium – *Mława. Studium historyczno-urbanistyczne*, opracowali Joanna Giżejewska, Jacek Serafinowicz, Ryszard Małowiecki, Warszawa 1987 (mps. w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Ciechanowie)

ARCHITEKCI I INŻYNIEROWIE

Poniższe informacje ograniczone są do Mławy. Pominięto tu działania poza tym miastem, albowiem nie było zamiarem autora tworzenia pełniejszych biografii – jak już wspomniano, opracowanie jest tylko przyczynkiem.

BEM (BEMM) JAKUB

Budowniczy pracujący w służbie państwowej na innych terenach. W roku 1830 – jako geometra – redukował plan dóbr Mławy z 1798 r.

[Lit: AGAD, Zb. Kart., 314-57a]

CISZEWSKI ALEKSANDER

Urodzony w 1844 r. w Płocku, zmarły 19 XI 1908 w Moskwie (pochowany na warszawskich Powązkach). Ukończył architekturę w Petersburgu, zapewne na Wydziale Architektury Cesarskiej Akademii Sztuk Pięknych. W roku 1876, jako majster murarski w Mławie, szuka uczniów, a wkrótce – jako przedsiębiorca budowlany – zatrudnia (latem) do 40 osób. Przypuszczalnie chodziło o budowę kościoła w Koziebrodach, wedle projektu Józefa Górskiego. Potwierdza to in-

formacja z 1878 r., określająca Aleksandra Ciszewskiego jako budowniczego I klasy. Niezwyčajne było to, że jako prowincjonalny budowniczy publikuje (w latach 1876–1878) specjalistyczne teksty, a nawet rozważania o teorii architektury. W roku 1883 był (mieszkał?) w Mławie i z tego czasu istnieje przekaz, że „od kilkunastu lat” zwalczał skutecznie zagrzybienie domów. Cztery lata później mieszkaniec Warszawy, najpewniej pracujący przy masowo wznoszonych kamienicach. Znany był z własnych pomysłów na osuszanie murów oraz zwalczanie grzyba drzewnego. O Aleksandrze Ciszewskim jest więcej przekazów, ale nie jest pewne, czy chodzi o naszego architekta – zarówno imię, jak i nazwisko dość popularne. Takowy miał być zesłany po 1863 r., on (lub inny) zamieszkiwał w 1865 r. w Radomiu. Aleksander Ciszewski w roku 1872 dostał świadectwo działalności rzemieślniczej w Płocku i (ten?) był tu wśród ludności stałej między latami 1878–1897, przy czym występował o prawo do przeniesienia się. Zapewne tu omawianego Aleksandra Ciszewskiego był syn Ignacy, wybitny inżynier, budowniczy mostów w Rosji, a po 1918 r. pracujący w Warszawie.

[Lit.: Łoza, s. 49; Kor.P. 1876/32; Kor.P. 1876/71/2; Kor.P. 1876/86/1; Kor.P. 1878/2/2; Kor.P. 1883/68/1; Kor.P. 1887/36/3]

DÖRING AUGUST

Urodzony w roku 1807, ewangelik, syn Krystiana, kontrolera w Siedlcach. W 1844 r. żeni się w Mławie z Bogumiłą Olszewska, określony jako pomocnik budowniczego powiatu mławskiego. Wymieniony w roku 1845 jako dozorca tu-tejszego więzienia i w tej funkcji zmarł w Mławie 12 IV 1848 r.

[Lit.: ASCE/Mława/1844/śl/7; 1845/ur/43; 1848/zm/20]

ESSAUŁOW MICHAŁ

Dymisjonowany inżynier, porucznik. W roku 1870 budowniczy powiatu mławskiego. Cztery lata później – określony jako „Budowniczy-Inżynier Powiatu Mławskiego” – wykonał plan posesji przy ul. Poświętnej 208A.

[Lit.: Wiktor Dzierżanowski, *Przewodnik Warszawski na rok 1870*; APMł..Hipot. Vol. 268]

GILATOWSKI TOMASZ

Wykazany w 1844 r. jako inżynier powiatowy w Mławie – porucznik korpusu inżynierów komunikacji lądowych i wodnych. Może on być w roku 1823 inżynierem w Lublinie.

[Lit.: Dum s.92; Jerzy Żywicki, *Urzędnicy: architekci, inżynierowie cywilni... Ludzie architektury i budownictwa w województwie lubelskim oraz guberni lubelskiej w Królestwie Polskim w latach 1815–1915*, Lublin 2010, s. 440]

GINTER TADUSZ

Określony jako „wychowaniec szkoły technicznej” został mianowany w styczniu 1903 r. konduktorem drogowym powiatu mławskiego. Jak się zdaje, jego zadaniem było dbanie o stan dróg, w tym modernizację.

[Lit.: EPL/1903/10/1]

GNIEWIEWSKI

Bez podania imienia notowany w Mławie. W marcu i grudniu 1919 r. jako inżynier miejski, w lutym 1920 r. jako inżynier powiatowy, a jeszcze tu wymieniony cztery lata później. W roku 1919 projektował zerwanie bruku prowadzącego do cerkwi i wybrukowanie ul. Szreńskiej, a także zrobił kosztorys (może i projekt?) ogrodzenia parku miejskiego na Nowym Rynku, tj. dzisiejszego parku. Najpewniej chodziło o Adama, urodzonego ok. 1882 r., obecnego w 1914 r. w Warszawie, a później, chyba do ok. 1930 r. w Mławie. W 1934 r. był jedną z ważniejszych osób na III Polskim Kongresie Drogowym. Może to on zmarł 27 VI 1939 r. Warto dodać, że jego syn Bogdan, urodzony w 1922 r. w Mławie, został dość znanym architektem, zmarłym w 1992 r. w Warszawie.

[Lit.: DZM s. 132, 133, 141, 183; ASC/Mława/1922/ur/407,408; Archiwum Cyfrowe, www.nekrologi-baza.pl, dostęp 22.03.2025]

GROFFE ALEKSANDER

Jest o nim sporo informacji, ale dla nas istotne jest, że między 13 kwietnia 1801 r. a 1 września 1803 r. był budowniczym obwodów (raczej powiatów) przasnyskiego, mławskiego i ostrołęckiego. Z tej racji można się spodziewać, że w jakimś zakresie działał też w Mławie. Następnie awansował i w okresie od 1 IX 1803 r. do 19 V 1807 r. był adiunktem (asystentem?) budowniczego Kamery Płockiej, a następnie (19 V 1807–1816) budowniczym Departamentu Płockiego. To ostatnie niedokładne, albowiem to 30 XII 1809 r. został mianowany na stanowisko budowniczego Departamentu Płockiego. Pochodził ze Śląska, przybył na ziemię polskie jako pruski urzędnik, pozostał tu i zmarł w Warszawie 15 II 1838 r.

[Lit.: Łoza, s. 103; „Dziennik Urzędowy Departamentu Płockiego 1809 r.”, nr 5, s. 362]

JAKUSZ

Najpewniej inżynier, w roku 1876 kierował robotami ziemnymi przy stacji kolejowej Mława. Być może to on – Zbigniew (Marian) – zmarł 3 XII 1909 r.

[Lit.: Kor.P.1876/86/1; www.nekrologi-baza.pl, dostęp 10.03.2025]

KMITA ZYGMUNT

Jako jeden z bardzo nielicznych prowincjonalnych budowniczych doczekał się wzmianki w Polskim Słowniku Biograficznym (tom XIII, s. 94), a i to tylko jako ojciec wybitnego lekarza, Jana. Stąd wiadomo, że Zygmunt Kmita był powstańcem w 1863 r., następnie emigrował, skończył Politechnikę w Pradze, a w końcu osiadł

w Mławie jako powiatowy inżynier i architekt. W roku 1897 był chory – zapewne nie mógł pracować. W Archiwum Państwowym w Kielcach przechowywane są dokumenty, z których wynika, że Zygmunt Kmita był w lutym 1863 r. w powstańczym obozie w Ojcowie, gdzie zaliczono go do kawalerii. Podano, że miał lat 19 i był technikiem z Krakowa. Zygmunt Romuald Teodor Kmita urodził się w pow. Włoszczowa jako syn Jana Kantego i Marianny. W roku 1872, jako inżynier architekt powiatów (jednocześnie) mławskiego i przasnyskiego, projektował murowany dom nr 33/35 w Mławie (przy Rynku). Rok później projektował bożnicę w Bieżuniu, ale z braku środków długo nie dochodziło do realizacji i dopiero w 1901 r. budynek ten powstał, ale wedle innego projektu – hipotetycznie też stworzonego przez Z. Kmitę. Jeszcze bardziej ostrożnie przypuszczano, iż może także był autorem projektu bożnicy w Radzanowie (budowana może w 1904 r. lub zaraz po 1907 r.). Przed rokiem 1876 projektował kanał do mławskich stawów miejskich (chyba chodziło o Kozielsk), a także rozbudowę kościoła parafialnego na formę „toskańską”. Z tym drugim jest pewien problem, albowiem w obecnej architekturze kościoła trudno dopatrywać się stylu „toskańskiego” i (albo) zrealizowano projekt innego architekta, albo bardzo swoiście rozumiano pojęcie „toskański”. W roku 1876 wykonał projekt regulacji ulic i traktu do stacji kolejowej (ponoć „bardzo porządny”). Było to działanie ściśle urbanistyczne – powstał Nowy Rynek (obecnie park miejski) z przylegającymi do niego ulicami, w tym Nową – dziś 3 Maja, a też dzisiejsza ul. Józefa Piłsudskiego. Rok później podpisał kosztorys murowanego domu przy ul. Szkolnej 206 (ul. Narutowicza). Przypuszczać można, że był tu także projektantem. W 1879 r., lub nieco wcześniej, projektował łazienki w mławskim szpitalu. Z nieznanых przyczyn w roku 1880 określono Z. Kmitę jako (tylko) pełniącego obowiązki inżyniera i architekta powiatu mławskiego, a także jako agenta ubezpieczeniowego (?). W tym czasie, może to on, projektował kaplicę grobową Rudowskich na cmentarzu przy kościele św. Wawrzyńca. Przed 1885 r. projektował sporą kamienicę, wówczas nr 44, na rogu dzisiejszych ulic Chrobrego i 3 Maja. Zaznaczono, że na podstawie planu miasta z 1879 r. W roku 1897 podpisał rysunek planu działki przy ul. Warszawskiej 154, lecz nie wiadomo, czy była to zwykła rejestracja, czy przygotowanie do tworzenia zabudowy. Z. Kmicie przypisywany jest projekt kościoła parafialnego w Wieczfni Kościelnej, pod który kamień węgielny położono 22 VIII 1897 r., a ukończony miał być w roku 1905. Istnieją jednak inne przekazy – *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* w tomie XIII (s. 299) z roku 1893 informował o istnieniu w Wieczfni Kościelnej murowanego kościoła. Istnieje projekt kościoła w Wieczfni z 1896 r., ale dotyczący rozbudowy (!) kościoła – nie w ogóle nowej świątyni. Z kolei w kwietniu 1899 r. kościół miał być już ukończony, i to z wyposażeniem. Następnie jednak budowa miała być skończona w 1905 r., ale brakowało jeszcze części wyposażenia. Z powyższego wynika, że Z. Kmita projektowałby tylko rozbudowę, przekształcenie nieznanego nam jeszcze kościoła. Zastanowienie budzi architektura tej świątyni – określono ją jako neogotycko-neoromańską;

elementy neoromańskie widoczne zwłaszcza we wnętrzu. Zastosowanie tej konwencji u schyłku XIX w., i to przez prowincjonalnego (już dojrzałego artystycznie) architekta, byłoby na mazowieckiej wsi zaskakującym nowatorstwem. Z tego powodu można mieć wątpliwości co do tego, czy dzisiejszy kościół jest realizacją pierwotnego projektu Z. Kmity. Być może, po jego śmierci, kontynuowano prace wedle zmienionego, choćby częściowo, projektu. Z działaniem tego architekta hipotetycznie (podobieństwo detalu architektonicznego) wiązano powstanie murowanej dzwonnicy w Wieczfnia Kościelnej. Wedle *Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce* (t. X, zeszyt 9 Mława i okolice, s. 38) powstała ona w roku 1898, a tymczasem stara miała być jeszcze w 1905 r. i wtedy wznoszono murowaną. Twierdzono, że murowana plebania w Wieczfnia Kościelnej budowana była (w latach 1902–1905) „w stylu kościoła”, a więc można i ten obiekt włączyć do hipotez o autorstwie Z. Kmity. Nie były to ostatnie znane działania Z. Kmity – w roku 1898 wykonał plan działek nr 376 i 377 (dziś między ulicami Lelewela a Piłsudskiego) i może projektował tu zabudowę, a więc tzw. dom Kryszkiewicza – bankowa pożyczka na prace przy nim przyznana była w 1899 r. Rok później podpisany był na rysunku planu zabudowy działki nr 251 A (ul. Płocka), ale była to tylko rejestracja. Zygmunt Kmity zmarł w Mławie 18 IV 1900 r., pozostawiwszy wdowę Władysławę Niżyńską i pochowany został na tutejszym cmentarzu. Zachował się jego grób, w którym także spoczywa Konstancja Niżyńska (zmarła 1895 r.). W prasowej informacji podano, że był właścicielem nieruchomości nr 191 w Mławie. To częściowa prawda, albowiem posiadał tylko 2/7 – chodziło o, istniejący do dziś przy ul. 3 Maja, dom w formie jakby dworku czy willi o formach neorenesansowych. Bardzo możliwe, że także projektu Z. Kmity. Zygmunt Kmity niewątpliwie projektował w Mławie sporą liczbę domów, zwłaszcza kamienic. Wskazują na to dawne fotografie miasta, na których widać szereg piętrowych domów (np. południowa pierzeja Rynku) o wyraźnych nawiązaniach do neorenesansu, wręcz typowego w budownictwie miejskim w latach działalności Z. Kmity. Na podstawie jego znanych prac wypada uznać, że był biegły w swym zawodzie, dobrze realizującym się w różnych zakresach. Gdyby nie zniszczenia II wojny światowej, to wygląd dzisiejszego centrum Mławy byłby w bardzo znacznej mierze efektem jego prac.

[Lit.: <https://genealogia.okiem.pl>, dostęp 10.03.2025; ASC/Mława/1900/zm/80; APMł. Hipot. Vol. 232, 941, 1273, 1350, 1357; APMł., zbiór dokumentów do hipoteki nieruchomości nr. 33, 34; Eleonora Bergman, *Synagoga w Radzanowie. Przyczynek do dziejów żydowskiej architektury sakralnej przełomu XIX i XX wieku w Polsce*, [w:] *Architektura XIX i początku XX wieku*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1991, s. 124–125; Michał Marian Grzybowski, *Wieczfnia Kościelna. Dzieje parafii i gminy*, Płock 2014, s. 42, 47; Łoza s. 148; Kor.P.1876/67/2; Kor.P.1879/46/2; Kor.P.1880/12/4; Kor.P.1880/55/1; Omilanowska Małgorzata, *Spis rysunków architektonicznych a akt Komitetu Techniczno-Budowlanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Centralnym Państwowym Historycznym Archiwum w St. Petersburgu: Królestwo Polskie*, Warszawa 2003, poz. 58; EPL/1899/34/3]

KORECKI KONRAD

Inżynier architekt, architekt powiatu mławskiego. W roku 1920 projektował bramki i murowane ogrodzenie przy kościele w Krasnosielcu. Dwa lata później budynek szkoły powszechnej w Czernicach Borowych. Był to obiekt zrealizowany jako ściśle utylitarny, właściwie bez cech stylowych, stosunkowo niedawno rozebrany. W roku 1924 podpisał się na rysunku wiatraka w Szeńsku, zapewne tylko jako zatwierdzający urzędnik. W następnym roku projektował kramy przy ratuszu w Przasnyszu. W 1926 r. wykonał plan posesji przy ul. Wójtostwo (obecnie nr 21?), ale nie wiadomo, czy była to tylko rejestracja, czy element prac projektowych. W latach około 1925–1930 (datowanie wedle cech architektury) powstała jego willa przy ul. Mazurskiej 4; prawdopodobnie sam ją zaprojektował. Budynek o bardzo dobrej architekturze w konwencji tzw. stylu narodowego, nie gorszy od najlepszych tego typu realizacji w skali kraju. Wykonanie bardzo staranne w najdrobniejszych szczegółach; było nawet centralne ogrzewanie i oddzielny garaż. Około roku 1985 zachowany wręcz w idealnym kształcie każdego elementu – np. stolarka, sanitariaty, regulatory kaloryferów itd. W sumie stanowił ewenement w skali kraju. Pomysł, by budynek przejęło muzeum nie został zrealizowany i willa przeszła w ręce prywatne. W roku 1936 projektował szkołę w Wieczfnii. Najpewniej on (podano tylko nazwisko) został wymieniony w maju 1946 r. jako rzeczoznawca w Mławie w sprawach odbudowy. Może jego dotyczy informacja, że zmarł 25 I 1954. Niewątpliwie jego dorobek w zakresie architektury był znacznie większy, ale przy dzisiejszym stanie wiedzy nie da się określić jego preferencji artystycznych i poziomu realizacji. Sądząc po wspomnianej willi, mógł faworyzować „styl narodowy” i może anonimowe budowle w tej konwencji na terenie Mławy i powiatu były jego autorstwa.

[Lit.: Archiwum Akt Nowych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, sygn. 2/9/0/5.5/12803, 2/9/0/5.5/1 2465; Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Ciechanowie, akta wiatraka w Szeńsku; Radosław Waleszczak, *Przasnysz i powiat przasnyski w latach 1866–1939. Zarys dziejów*, Przasnysz 1999, s. 293; APMł. Hipot. Vol.1349; Michał Marian Grzybowski, *Wieczfnia Kościelna. Dzieje parafii i gminy*, Płock 2014, s. 186; DZM s. 358; www.nekrologi-baza.pl, dostęp 15.03.2025]

LOEWE ADOLF ADAM

Stosunkowo znany warszawski architekt, z Mławą związany tylko przez zatwierdzenie (około 1862–1865) planów budynków lasów miasta Mławy jako budownicy w Radzie Ogólnej Budowlanej.

[Lit.: Studium]

LUCHT WŁADYSŁAW

Architekt znany głównie z prac w Zamościu i Lublinie. W lutym 1945 r. mianowany (ustnie) inżynierem architektem powiatu mławskiego, oceniającym stan budynków publicznych. Zmarł 7 I 1949 w Działdowie, będąc architektem okręgowym województwa warszawskiego i prezesem Mazowieckiej Spółdzielni Budowlanej w Działdowie.

[Lit.: Jerzy Żywicki – *Urzędnicy: architekci, inżynierowie cywilni... Ludzie architektury i budownictwa w województwie lubelskim oraz guberni lubelskiej w Królestwie Polskim w latach 1815–1915*, Lublin 2010, s. 471–473; Łoza s. 180]

MALESZEWSKI JÓZEF (niekiedy pisany jako Maliszewski)

Architekt, żył w latach 1798–1868 i w swej drodze zawodowej został od 7 XII 1848 r. budowniczym powiatu mławskiego, skąd w 1866 r. przeszedł do Sierpca. Do Mławy trafił z Bielska (Podlaskiego), otrzymując bardzo złą opinię od tamtejszego naczelnika powiatu. W latach 1854–1856 miał sprawować nadzór budowy szpitala w Mławie. W roku 1855 wykonał rysunek (projekt?) przebudowy mławskiego ratusza. Trzy lata później dokonywał pomiarów drewnianych bożnic w Bieżuniu, Raciążu, Radzanowie, Szreńsku i Żurominie. Było to związane z bezpieczeństwem pożarowym. W 1862 r. projektował leśniczówkę dla lasów miasta Mławy, a po roku też tu dom dla strzelców. Projekty te były bardzo podobne do jego projektu drewnianego domu „dwufamilijnego” z roku 1824, do zastosowania w Łodzi lub Zgierzu. Ostatnia znana praca Józefa Maleszewskiego w Mławie to plany klasztoru pomisjonarskiego ze szkicowymi propozycjami zmian (część na cerkiew).

[Lit.: Łoza s. 186; Jerzy Żywicki, *Urzędnicy: architekci, inżynierowie cywilni... Ludzie architektury i budownictwa w województwie lubelskim oraz guberni lubelskiej w Królestwie Polskim w latach 1815–1915*, Lublin 2010, s. 476–477; „Gazeta Mławska” 1938, nr 47; Kart. s. 93; AGAD, Centralne Władze Wyznaniowe, vol. 1441 k. 85–91; Krzysztof Stefański, *Ludzie którzy zbudowali Łódź: leksykon architektów i budowniczych miasta (do 1939 r.)*, Łódź 2009, s. 119; AGAD Zb. Kart. vol. 399 ark. 8]

MIKLASZEWSKI MICHAŁ JAKUB

Znany na Mazowszu architekt, żyjący w latach 1796–1865. Jako asesor budownictwa Komisji Województwa Płockiego (od 1834 r.) wykonał w roku 1846 projekt, a właściwie zmianę już powstałego projektu, murowanego domu nr hip. 326 (Zielony Rynek). Z racji pełnionej funkcji zapewne zajmował się też w Mławie innymi sprawami z zakresu urbanistyki czy budownictwa.

[Lit.: APMł. Hipot. 1170]

OLSZEWSKI

Informacja o takim architekcie pochodzi z ustnego przekazu. Ponoć Olszewski Wacław, z Warszawy, był projektantem – lata ok. 1937–1939 – modernistycznej willi przy ul. Olsztyńskiej 6 (lub 8). Nie natrafiono jednak na pisane materiały o takim architekcie. Są przekazy o Olszewskim, ale Antonim Stefanie (1897–1954), funkcjonującym w Warszawie od 1934 r.

ORNOWSKI STEFAN

Urodzony około 1825–1826 r. w Warszawie. Notowany w Mławie w roku 1866 jako pomocnik inżyniera powiatowego, a rok później jako technik inżynierii.

[Lit.: ASC/Mława/1866/zm/180; ASC/Mława/1867/śl/12]

PACHALE AUGUST KAROL (pisany też jako Pachali)

Budowniczy, lecz nie wiadomo, czy architekt. Urodzony 22 IV 1788, jak się зда-je, w Kaliszu, syn Jana Fryderyka i Doroty Szulc, ewangelik; 13 VI 1827 poślubił w Mławie Szarlotę Schmuclic (urodzona w Malborku, córka Krystiana i Szarloty). Według słownika Łoży August Pachale był od 1 III 1810 kancelistą prefektury kaliskiej. Następnie od 8 VII 1824 zastępcą budowniczego obwodu przasnyskiego, od 9 II 1826 budowniczym obwodu przasnyskiego, a w latach 1829–1835 budowniczym obwodu mławskiego. Informacje te nie są ściśle. Dokładniejsze badania wykazały, że budowniczym obwodu (następnie powiatu) mławskiego miał być w latach 1827–1848. Faktem jednak jest, że jako budowniczy notowany był w Mławie w roku 1826. Jakoby około lat 1840–1850 był budowniczym płockim, co nie jest wiarygodne – może chodziło o to, że był „płocki” w rozumieniu ogółu województwa. W 1850 r., już jako emerytowany budowniczy powiatowy, sprzedaje ogród. Jest jeszcze w Mławie w roku 1853. W roku 1835 dokonał pomiarów zespołu klasztornego Benedyktynów w Sierpcu. Rok później projektował szachulcowy dom Hersza Łomskiego przy ul. Warszawskiej. W latach 1837/38 wykonał rysunki mławskiego ratusza, zapewne jako przygotowanie do prac remontowych lub adaptacyjnych. Z roku 1839 pochodzi rysunek (może projekt ?) rzeźni w Mławie. Pachale wykonywał też drobniejsze prace – np. w 1840 r. planik gruntu spornego w centrum Mławy. W latach 1843 i 1846 zrobił rysunki – może związane z planowanymi pracami – ratusza w Sierpcu. W 1845 r., lub nieco wcześniej, projektował murowany dom w Mławie nr. hip. 326 (Zielony Rynek). Projekt został zastąpiony nowym przez Józefa Miklaszewskiego, gdyż już trwała budowa nieco większego niż to, co projektował Pachale. Ostatnią dotychczas znaną pracą było wykonanie w 1846 r. planu centrum Raciąża. Podobno zmarł w roku 1860. Sądząc po różnorodności podejmowanych działań można uznać, że August Pachale był dość wszechstronnym, dobrze przygotowanym budowniczym. Nie natrafiono na projektowane przez niego obiekty zachowane w stanie pierwotnym. Przypuszczać jednak należy, że przy okazalszych budynkach stosował kostium klasycystyczny, raczej w jakimś stopniu zredukowany.

[Lit.: ASC/Mława/1826/ur/113; ASC/Mława/1827/śl/15; ASCE/Mława/1853/zm/9; Łoza s. 224; Dum. s. 92; APMł. Hipot. nieruchomości nr 211; APMł. Hipot. Vol. 1170; Kart. s. 93, 136; Kazimierz Badowski, Jan Bolesław Nyczek, *Architektura Płocka i jej twórcy*, Płock 2011, s. 221]

PIEŃKOWSKI WŁADYSŁAW

Architekt warszawski o znacznym dorobku. Jakoby przed 1939 r. projektował budynki Banku Polskiego w Mławie (dziś ul. Lelewela), jako że po 1935 r. pracował dla tej instytucji. Po II wojnie światowej skupił się na architekturze sakralnej. Jeśli naprawdę projektował mławski bank, to trzeba przyznać, że był bardzo dobrze wykształcony w tworzeniu architektury modernistycznej o pewnych cechach typowo polskich.

[Lit.: <https://pl.wikipedia.org>, dostęp 7.03.2025]

PIOTROWSKI ANTONI

Inżynier, incydentalnie związany z Mławą – w roku 1826 miał być budowniczym obwodów płockiego i mławskiego. Wcześniej (1819, 1823) inżynier dróg i spławów Województwa Płockiego, w 1825 r. wykonywał projekty dla Pułtuska, a od 1827 r. wykazany jako pełniący obowiązki budowniczego obwodów Przasnysz i Pułtusk.

[Lit.: Dum. s. 89-91; Kart. s. 55, 112, 127]

PLUCIŃSKI (PŁUCIŃSKI?)

Architekt. Postać jeszcze enigmatyczna. W grudniu 1919 r. określony jako architekt powiatowy – raz nazwany Pluciński, a raz jako P. Płuciński. Nie natrafiono na takiego architekta. Znany jest natomiast architekt Tadeusz Pluciński urodzony 28 IX 1883 r. w Odessie, a zmarły 15 II 1961 r. w Drewnicy. Od 1903 studiował na Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu, a w 1911 r. otrzymał nawet tytuł architekta artysty. Miał szereg realizacji w Rosji, a też pracował na uczelniach w Rosji i Warszawie. Problem w tym, że pojawiła się informacja, iż do Polski wrócić miał dopiero w roku 1923 – jeśli to prawda, to nie mógł być w Mławie cztery lata wcześniej.

[Lit.: DZM s. 133, 136; Łoza s. 238]

RAKOWSKI LEON

W niniejszym opracowaniu ujęto – ze względu na nazwisko – tego dość znanego architekta, pracującego najczęściej w Warszawie. W wielu bowiem przekazach podawane było tylko nazwisko i zapewne z tej przyczyny Leonowi przypisywano prace Stanisława Marcina. Nie jest jednak jeszcze całkowicie pewne, czy niektóre działania w Mławie nie były faktycznie dokonywane przez Leona. Przykładowo – jakoby Leon był w roku 1862 inżynierem powiatu mławskiego i wykonał szkic planu miasta Szreńsk i okolic. Problem w tym, że w tym czasie inżynierem powiatu „powinien” być Stanisław. Dokładnie tak samo w przypadku wykonania planów – w latach 1861/62 – Starostwa i Wójtostwa w Mławie. Nie inaczej w przypadku planów centrum Mławy z lat 1865, 1866 – z jednej strony autorem miał być Leon, a z drugiej Stanisław, mający w roku 1865 przeprojektować ulicę Klasztorną. Może było tak, że dwaj Rakowscy w jednym okresie pracowali nad jednym tematem?

[Lit.: *Polski Słownik Biograficzny* t. XXX, s. 535; Kart. s. 92,146; Studium s. 93]

RAKOWSKI STANISŁAW MARCIN

Urodzony w 1800 r. w Warszawie. Był inżynierem, ale i działał jako geodeta (wówczas mierniczy lub geometra). Według Krzysztofa Dumały od 1845 do po 1866 r. był inżynierem powiatowym w Mławie. Ciekawe, że w latach 1845–1851 stwierdzono, iż był „inżynierem delegowanym”, nie podając miejsca i zadań. Z pewnością jako inżyniera powiatowego w Mławie określano go w roku 1848, także

rok później i w latach 1851, 1855. W roku 1861 wykonał plan Mławy, nadał jako inżynier powiatu. Osiem lat później pisano o nim jako o budowniczym powiatu mławskiego. Może to on – podane jako imię tylko St. – w 1870 r. występował jako geometra przysięgły, wykonujący plan części wsi Piekiełko. Nie ustalono, czy to on jeszcze w latach 1874–1875 funkcjonował w Płocku (np. wydawanie zezwoleń na budowy) – raczej wątpliwe. Sumując informacje, dojść można do wniosku, że był właściwie przygotowanym zawodowo inżynierem o dobrych umiejętnościach w zakresie pomiarów. Stosunkowo niewielki zakres działań przy wyznaczaniu nowych granic w rejonie ul. Klasztornej nie pozwala na ocenę, na jakim poziomie miał wiedzę o kształtowaniu przestrzeni (urbanistyce).

[Lit.: Dum. s. 92; AGAD sygn. 1/223/0/-/942; AGAD KRSW vol. 126 b; ASC/Mława/1848/śl/3; *Kalendarzyk Polityczny na rok 1849*, wyd. F. Radziszewski, Warszawa 1848, s. 403; DZM s. 84; Józef Kazimierski, *Mława – jej dzieje XII wiek – 1863*, Mława 2004, s. 328; Wiktor Dzierżanowski, *Przewodnik Warszawski na rok 1869*, s. 126; APMł. Zbiór planów z powiatu mławskiego, sygn. 80]

STRYJEWSKI JAN

Nie jest pewne, czy należało ująć go w tym opracowaniu. Urodzony około 1822 r., znany z jednego przekazu, z roku 1849, jako dozorca dróg w Mławie. Co piszący wikary lub zakrystianin rozumiał pod tym określeniem, trudno powiedzieć. Z pewnością to osoba dbająca o stan, utrzymanie dróg – tylko ulic w mieście, czy w powiecie? Też nieznany zakres obowiązków.

[Lit.: ASC/Mława/1849/ur/157]

SZYMANOWSKI ADOLF

Znany z jednorazowego przekazu. Urodzony około 1844 r., w roku 1866 notowany jako konduktor inżynierii w Mławie, najpewniej pomocnik inżyniera powiatowego. Przypuszczać można, że był tu przez krótki czas. Niewykluczone, że był to Adolf Adam Jakub, urodzony około roku 1845, a zmarły 21 V 1875 r. w Warszawie jako inżynier kolei Warszawsko-Terespolskiej.

[Lit.: ASC/Mława/1866/śl/23]

TRUSOW

Ponoć budowniczy synodalny. Około 1877 r. projektował cerkiew w Mławie. Nie udało się, co nieco zaskakujące, natrafić na jakiegokolwiek inne przekazy o nim, a musiał być postacią znaczącą.

[Lit.: Kyrył Sokoł, Aleksander Sosna, *Cerkwie w centralnej Polsce 1815–1915*, Białystok 2011, s. 82]

USAKIEWICZ STEFAN

Architekt. Być może to on urodzony w Częstochowie w 1861 r.; syn Antoniego. W roku 1898 miał zostać architektem miejskim Płocka i nabył dom przy ul. Kołlegialnej, który przebudował pięć lat później. Zachował się projekt przebudowy,

z charakterystycznym obeliskowym dachem nad ryzalitem. Dom ten sprzedał w 1905 r., gdyż został architektem powiatowym w Mławie. Nieco inaczej w innych informacjach – w roku 1898 wymieniony jako inżynier cywilny, architekt miasta Płocka. W styczniu 1900 r. miał projektować, jako inżynier miasta Płocka, nową wieżę (sygnaturka?) kościoła farnego w Płocku, a już w sierpniu tego roku mianowany na stanowisko inżyniera powiatu mławskiego. Od razu przystąpił do pracy, albowiem z tego roku pochodzi jego rysunek zabudowy działki nr 191 w Mławie, tu podpisał się jako „inżynier architekt mławskiego urzędu mławskiego, urzędowy inżynier”. Warto może wtrącić, że część tej działki w 1906 r. należała do Kmity, najpewniej syna architekta Zygmunta. W lutym 1901 r. Usakiewiczza wyznaczono, dodatkowo, na pełniącego obowiązki inżyniera architekta powiatu rypińskiego. Być może w roku 1901 lub 1905 (to mniej prawdopodobne – może inna wersja?) projektował halę targową w Mławie. Już w styczniu 1903 r. informowano, że projekt hali wysłany został do akceptacji. Miano ją uzyskać rok później. Hala miała być skończona jakoby dopiero w 1912 r., ale niejednokrotnie realizacja projektu znacznie się odwlekała i może tak też stało się w tym przypadku. Na podkreślenie zasługuje fakt, że była to jedyna, poza Warszawą i Żyrardowem, hala targowa na Mazowszu. W roku 1902 wykonał kosztorys ogrodzenia parku w Mławie, może też je projektował? Rok później rysował plan sytuacyjny do budowy kasyna i może on je projektował (obecnie budynek całkowicie przekształcony), projektował rzeźnię w Mławie oraz może tworzył jakieś plany względem prac przy ratuszu. Najpewniej zamierzano dokonać jakichś przekształceń, ale dopiero w 1905 r. Usakiewicz sporządził kosztorys prac. W roku 1907 wykonał rysunek zabudowanej działki numer hipoteczny 151 w Mławie; może nie był to projekt, a tylko rejestracja. Zrobił także plan podziału działki numer hipoteczny 390. Z następnego roku pochodzi plan zabudowanej nieruchomości nr 393; może także tylko inwentaryzacja. Sądząc po charakterze pisma, można przypuszczać, że on projektował, około 1902 r., zespół budynków szpitala wojsk pogranicza (obecnie ul. Napoleńska), później zakaznego. Jeszcze dalej idącą hipotezą jest przypuszczenie, iż projektował zespół budynków kasy (urzędu skarbowego) powiatowej – po 1945 r. tu poczta. Związanie z Usakiewiczem – bardzo wątpliwe – obeliskowe przykrycie ryzalitu, analogiczne jak w wyżej wspomnianym jego domu w Płocku. Dodajmy, że Usakiewicz musiał być dobrze wrośnięty w tutejsze środowisko, skoro należał do komitetu zakładającego mławską Szkołę Handlową. W latach 1921–1923 miał być inżynierem drogowym powiatu w Częstochowie, ale ponoć zmarł w roku 1922 (?). Sądząc po różnorodności, prac musiał być wszechstronnie wykształcony, preferujący w architekturze – jak się zdaje – zestawienia ceglanych ścian z jasnym tynkowym detalem, w latach międzywojennych złośliwie określano tę estetykę jako „kazański kolorek”. Warto dodać, że jego synami byli Edward (ur. 28 I 1905 w Mławie i zm. 2 II 1977 w Warszawie), absolwent w 1930 r. Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, pracujący w Częstochowie, Katowicach, a od 1954 r. w Warszawie; oraz Jan (ur. w 1900 r.), chemik, porucznik rezerwy, zamordowany w 1940 r. w Katyniu.

[Lit.: www.jewishplock.eu, dostęp 8 III 2025; www.encyklopedia.czestochowa.pl, dostęp 12 III 2025; *Kalendarz Informacyjny Płocki na rok 1899*, s. 44; EPL/1900/12/2; EPL/1900/64/1; EPL/1901/15/3; EPL/1903/3/3; APMł. Hipot. Vol. 459, 1172, 1324, 1357; APMł. Akta Zarządu Powiatowego vol. 93, 98; APMł. akta hipoteczne nieruchomości nr 270B; Studium s. 98; Omilanowska Małgorzata, *Spis rysunków architektonicznych z akt Komitetu Techniczno-Budowlanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Centralnym Państwowym Historycznym Archiwum w St. Petersburgu: Królestwo Polskie*, Warszawa 2003, poz. 298; Archiwum Państwowe w Kielcach sygn. 21/100/0/4.3/24009]

WEBER JAN

Zapewne inżynier, z Warszawy. W roku 1938 wzmiankowany jako kierownik budowy Banku Polskiego przy dzisiejszej ul. Lelewela.

[Lit.: „Gazeta Mławska” 1938, nr 37]

ZIELIŃSKI WINCENTY

Budowniczy, urodzony ok. 1799 r., zmarły w 1833 r. Pracował na północnym Mazowszu, głównie w obwodzie pułtuskim. Około roku 1830 projektował budynki poczty w Mławie jako budowniczy obwodu (raczej nie mławskiego). Autorka publikująca tę informację podała, że projekty powstały w połowie XIX w., co nie było możliwe, o ile naprawdę on był projektantem.

[Lit.: Łoza s. 344; Dum. s. 90; Borch Zuzanna, *Polskie poczty*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1992, s. 65]

ŻOCHOWSKI-BRODZIC BRONISŁAW

Architekt. działający głównie w Warszawie, tu urodzony 30.VI.1836 r. i zmarły 9.V.1911 r. Od grudnia 1862 r., jako budowniczy II klasy, został pełniącym obowiązki pomocnika budowniczego Wydziału Wyznań Królestwa Polskiego Zapewne z tego powodu projektował w roku 1865 przebudowę mławskiego klasztoru na cerkiew i szkołę.

[Lit.: Łoza s. 348; „Dziennik Powszechny” 1862 r. s. 1183]

ARTHUR RECK, JAN WILHELM PRENDEL

Architekci niemieccy projektujący w roku 1940 całkowitą przebudowę miasta, właściwie wszystko zmieniając. Zapewne wedle tych planów powstało kilka wielorodzinnych domów o charakterystycznej architekturze przy ul. Słowackiego.

[Lit.: Małgorzata Rozbicka, Wojciech Wólkowski, *Nazistowskie plany i realizacje w okupowanych miastach dawnego województwa warszawskiego (1939–1945)*, [w:] *Kłopotliwe dziedzictwo? Architektura Trzeciej Rzeszy w Polsce*, 2020 bmnw., s. 188]

Poza wyżej wymienionymi byli jeszcze inni, których sprawowana funkcja zobowiązywała do zajmowania się sprawami przekształceń przestrzennych czy budowlami w Mławie. Może nawet projektowali jakieś obiekty w Mławie, ale nie natrafiono na przekazy, by tak było. Dotychczas udało się ustalić, że byli to:

BARCIKOWSKI ALEKSANDER

W latach 1854–55 pomocnik inżyniera guberni płockiej.

[Lit.: Dum. s. 90]

BORZĘCKI DAMAZY PIOTR

W latach 1843, 1849 budowniczy w Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych i w Radzie Głównej Budowniczej Królestwa Polskiego. W roku 1863 lub 1865 zatwierdził plany zabudowań dla straży leśnej w Mławie jako członek Rady Budowlanej Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych – zaistniał więc względem Mławy tylko jako urzędnik.

[Lit.: *Kalendarzyk Polityczny na rok 1843*, wyd. F. Radziszewski, Warszawa 1842, s. 151, 158; *Kalendarzyk Polityczny na rok 1849*, wyd. F. Radziszewski, Warszawa 1848, s. 140; Studium s. 60]

CIENIECHOWICZ JAN

W latach 1857–1860 był pomocnikiem inżyniera guberni płockiej.

[Lit.: Dum. s. 90]

CZECHOWSKI (CZACHOWSKI?) WŁADYSŁAW

W latach 1898, 1903 jako pomocnik inżyniera guberni płockiej.

[Lit.: *Kalendarz Informacyjny Płocki na rok 1899*, s. 43; EPŁ/1903/48/1]

DALLAK LUDWIK

W słowniku Łoży wymieniony jako budowniczy województwa płockiego w latach 1819–1832. Natomiast Krzysztof Dumała wykazał, że budowniczym wojewódzkim był w latach 1824–1830.

[Lit.: Łoża s. 58; Dum. s. 88]

GÓRSKI JÓZEF

Od roku 1866 był budowniczym guberni płockiej. Był na tym stanowisku w 1890 r., a jeszcze około 1892 r. (architekt guberni płockiej) miał projektować cerkiew w Rypinie.

[Lit.: Dum. s. 89; *Rocznik płocki i kalendarz dla Płocka i okolicy na rok zwyczajny 1891*, s. 50; Kirił Sokoł, Aleksander Sosna, *Cerkwie w centralnej Polsce 1815–1915*, Białystok 2011, s. 116]

HINCZ IGNACY

W roku 1823 był inżynierem województwa płockiego. Może został nim dwa lata wcześniej, po odejściu ze stanowiska inspektora generalnego dróg i mostów Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych. Inżynierem wojewódzkim, następnie gubernialnym, był jeszcze w 1841 r. Zmarł 12 II 1847 r. w Płocku, zapewne będąc już na emeryturze. Tytułowano go także jako inspektor guberni płockiej komunikacji lądowej i wodnej.

[Lit.: Kart. s. 122; Dum. s. 90; *Nekrologi Kuriera Warszawskiego T.II 1846–1852*, Warszawa 2004, s. 66; Kor.P.1877/70/2]

JAROSZEWSKI STANISŁAW

Wedle słownika Łoży żył w latach 1821–10 III 1900, w latach 1861–1863 był pomocnikiem budowniczego guberni płockiej, a w 1865 r. budowniczym tejże guberni. Inny przekaz informuje, że pełniącym obowiązki budowniczego guberni był w latach 1860–1865, a od 1865 r. (lub od 1866 r.) budowniczym powiatu pułtuskiego. W latach 1862, 1864 pisano o nim jako o budowniczym gubernialnym. Sytuacja niespodziewana, albowiem wygląda na to, że został zdegradowany. Sprawa jest jednak bardziej zagmatwana, albowiem 26 XI 1874 r. zmarł w Ciemnowie k. Ciechanowa Stanisław Jaroszewski „urzędnik, architekt, emeryt”, urodzony około 1814 r. w Popielźnie. Wynika z tego, że było – mniej więcej w jednym czasie – dwóch architektów Stanisławów Jaroszewskich, a bodaj nikt nie próbował rozdzielić ich życiorysów, w tym zajmowania stanowisk i realizacji.

[Lit.: Łoza, s. 132; Dum. s. 89, 91; Kor.P.1880/52/2; ASC/Ciemnowo/1874/zm/36]

KONKOWSKI LUDWIK

W roku 1827 budowniczy II klasy, został magistrem budownictwa i miernictwa po ukończeniu Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie w latach 1832–1833 miał być budowniczym województwa płockiego, skąd odszedł na skutek konfliktu z miejscowym naczelnikiem wojennym. Łoza podał jednak, że był zastępcą budowniczego wojewódzkiego w Płocku od 5 IX 1832 r., a od sierpnia 1834 r. już na analogicznym stanowisku w województwie krakowskim.

[Lit.: Jerzy Szczepański, *Kielecki słownik biograficzny. Architekci i budowniczowie*, Warszawa–Kraków 1990, s. 73; Łoza s. 151]

KURELLA AUGUSTYN

Urodzony w 1800 r. w Mławie, może syn Fryderyka, w 1817 r. sekretarza obwodu mławskiego. Od 23 III 1822 r. adiunkt budowniczego województwa płockiego. W lipcu 1824 r. przechodzi do Opoczna.

[Lit.: ASC/Mława/1817/zm/22; Łoza s. 165]

LINDA STEFAN

W latach 1843, 1849 inżynier guberni płockiej. Na tym stanowisku jeszcze w kwietniu 1866 r. Znane realizacje dotyczą Płocka, ale działał też względem Sochocina czy Ciechanowa.

[Lit.: *Kalendarzyk Polityczny na rok 1843*, wyd. F. Radziszewski, Warszawa 1842, s. 379; *Kalendarzyk Polityczny na rok 1849*, wyd. F. Radziszewski, Warszawa 1848, s. 396; AGAD KRSW vol. 5320 s. 160]

MAHN LUDWIK

W latach 1807–1824 budowniczy departamentu, a potem województwa płockiego. W latach 1820–1821 budowniczy (równolegle?) Wydziału Dóbr i Lasów Rządowych w Płocku. W roku 1814 określono go jako Hydraulika (?) departamentu płockiego.

[Lit.: Łoza s. 185; Dum. s. 88; Dziennik Urzędowy Departamentu Płockiego 1814 r., s. 208]

OSTRZYKOWSKI BENEDYKT

Jednostkowa i niepewna informacja o tym, że w 1837 r. był inżynierem guberni płockiej.

[Lit.: Seweryn Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej. T. XIII*, Warszawa 1904–1931, s. 116]

RADZISZEWSKI LUDWIK BARTŁOMIEJ

Budowniczy pracujący w różnych rejonach Królestwa Polskiego, między 1 I 1858 a 16 IV 1859 r. budowniczy guberni płockiej.

[Lit.: Polski Słownik Biograficzny t. XXX, s. 125]

SIUDA

Osoba nierozpoznana, w połowie XIX w. miał być inżynierem guberni płockiej.

[Lit.: Kart s. 112]

TRAUTSOLT JAN FRYDERYK

Budowniczych o tym nazwisku było paru, a niekiedy pisano o nich, nie podając imion, stąd mogą wynikać liczne nieporozumienia. Jakoby w roku 1820 był budowniczym województwa płockiego, co nie wygląda prawdopodobnie.

[Lit.: Dum. s. 88]

WESOŁOWSKI TEOFIL

W roku 1855 był pomocnikiem inżyniera guberni płockiej.

[Lit.: Dum. s. 90]

WITKOWSKI WŁADYSŁAW

W latach 1856–1857 był pomocnikiem inżyniera guberni płockiej, następnie przeszedł do Gostynina.

[Lit.: Dum. s. 90]

ZAWADZKI

Imię nieznane, od marca 1879 r. w Płocku jako technik gubernialny. Zakres zadań nieznany, może miał zajmować się fabrykami czy jakimiś urządzeniami technicznymi.

[Lit.: Kor.P.1879/23/2]

ZIELIŃSKI JAN

W roku 1878 inżynier konduktor w Płocku, chyba w zakresie guberni.

[Lit.: Kor.P.1878/87/1]

ZIENKIEWICZ BOLESŁAW

W latach 1898, 1906 inżynier guberni płockiej. Interesujące, że w 1898 r. zarządzał wydziałem budowlanym. W każdym razie przypisuje się mu wiele płockich budynków.

[Lit.: EPL/1898/60/4; EPL/1903/48/3; „Echa Płockie i Włocławskie” 1906, nr 2 s. 3; *Kalendarz Informacyjny Płocki na rok 1899*, s. 43]

ŻYCHOWICZ J.

Imię nieznane, w roku 1890 wymieniony jako inżynier guberni płockiej.

[Lit.: *Rocznik płocki i kalendarz dla Płocka i okolicy na rok zwyczajny 1891*, s. 50]

Należy wyjaśnić pewne nieporozumienie dotyczące Michała Mostowskiego. W archiwaliach notowany jako związany z przebudową wieżyczki na ratuszu na zegarową w latach 1844–1846. Fakt ten został odnotowany w Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce t. X, z. 9, s. 15 z dopisaniem, że był murarzem (s. 49). Nie natrafiono na przekazy, by w tym okresie w Mławie funkcjonował budowniczy, cieśla czy murarz o takim imieniu i nazwisku. Był Michał Mostowski, ale właściciel majątków w Kuklinie i Windykach oraz dzierżawca gruntów starostwa w Mławie. Prawdopodobnie więc ziemianin Mostowski wystąpił w roli przedsiębiorcy, „entreprenera”, organizatora prac. Może to dziś dziwić, ale bywały takie działania niektórych dziedziców – np. budowa bożnicy w Ciechanowie.

MURARZE

Poniżej wymieniono notowanych w Mławie, choć najpewniej niektórzy z nich byli tu krótki czas, nie podejmując żadnych prac, albo pracując krótko – wydzielenie ich przy obecnym stanie wiedzy nie było możliwe. Znaczna liczba notowanych jednostkowo sugeruje, że byli wędrownymi rzemieślnikami, przenoszącymi się w miejsca, gdzie była praca. Zaznaczyć należy, że niżej wymienieni to tylko dotychczas zidentyfikowani, i z pewnością lista znacznie się wydłuży w miarę postępu badań.

BERG FRYDRYCH

Ur. ok. 1819 r.; w 1866 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1866/zm/118]

BILAU JAN

Ur. ok. 1793 r.; w 1818 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1817/zm/4]

??BIRLICZ?? JÓZEF

Nazwisko niepewne z uwagi na niewyraźny zapis. Ur. ok. 1792 r.; w 1822 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1822/ur/87]

BOJARSKI WINCENTY

Ur. ok. 1825 r.; w latach 1851–1858 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1851/ur/105; ASC/Mława/1858/zm/159]

BRAŃSKI ADAM

Ur. ok. 1834 r.; w 1864 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1864/zm/117]

BRONSKI ADAM

Ur. ok. 1832 r.; w 1857 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1857/śl/2]

CHMIELEWSKI WAWRZYNIEC

Ur. ok. 1784 r. w Nowej Wsi k. Mławy?, syn Wojciecha. W latach 1811, 1822, 1824–1830 w Mławie. Zmarł 9 III 1832 r. w Mławie.

[Źródło: APMł. Hipot. Vol.1307; ASC/Mława/1822/ur/63; ASC/Mława/1823/ur/108; ASC/Mława/1825/ur/11; ASC/Mława/1826/ur/34; ASC/Mława/1827/ur/108; ASC/Mława/1828/ur/36; ASC/Mława/1829/ur/53; ASC/Mława/1830/ur/88; ASC/Mława/1832/zm/35]

CHRZCZON WŁADYSŁAW

Był pierwszym burmistrzem Mławy od 1945 r.

[Źródło: ML s.145]

CZARNECKI ANTONI

Ur. ok. 1811 r.; w latach 1849, 1851–1852 w Mławie. Niewykluczone, że pisano go też jako Czarniecki (ewangelik, ur. ok. 1812 r., w roku 1850 w Mławie).

[Źródło: ASC/Mława/1849/ur/154; ASC/Mława/1851/ur/88; ASC/Mława/1852/ur/53; ASCE/Mława/1850/ur/41]

CZARNECKI FRANCISZEK

Ur. ok. 1818 r.; w 1867 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1867/zm/137]

DALKA vel DALKOWSKI FRANCISZEK

Ur. ok. 1807–1810 r. w Lubawie; w latach 1839, 1841, 1844–1845, 1848–1851, 1854 w Mławie; w 1850 r. notowany w Uniszczach Zawadzkich k. Mławy; zmarł 14 VI 1855 r. w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1839/ur/100; ASC/Mława/1841/ur/110; ASC/Mława/1844/ur/69; ASC/Mława/1845/ur/95; ASC/Mława/1848/ur/116; ASC/Mława/1849/ur/160; ASC/Mława/1850/ur/118; ASC/Mława/1851/ur/88; ASC/Mława/1854/ur/144; ASC/Mława/1855/zm/110; ASC/Kuklin/1850/zm/7]

DALKOWSKI MICHAŁ

W 1812 r. w miejscowości Bielice, w Prusach (Prusy); w 1833 r. w Mławie; ojciec Frydrycha

[Źródło: ASC/Mława/1833/śl/35]

DALKOWSKI FRYDRYCH

Ur. w 1812 r. w Bielice (Prusy), syn Michała; w roku 1833 uczeń murarski w Mławie. Jako Fryderyk w Mławie w latach 1834, 1839–1840.

[Źródła: ASC/Mława/1833/śl/10; ASC/Mława/1834/ur/45; ASC/Mława/1839/ur/43; ASC/Mława/1840/ur/166]

FERST SAMUEL

W roku 1809 wstępuje do cechu garncarzy w Mławie.

[Źródło: ML s. 257]

FIRSZE LUDWIK

Nazwisko niepewne (niewyraźne pismo). Ur. ok. 1774 r.; w 1824 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1824/ur/19]

FULEWSKI MACIEJ

Ur. ok. 1767–1772; w roku 1817 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1817/ur/2; ASC/Mława/1817/zm/19]

GOGUŁ vel GOGOŁ MICHAŁ

Murarz; ur. ok. 1821 w Lidzbarku; w latach 1846–1852 w Mławie. Jako Gogołowski (?) w roku 1854. Zmarł w Mławie 11 III 1855 r.

[Źródła: ASC/Mława/1846/zm/66; ASC/Mława/1847/ur/70; ASC/Mława/1848/zm/20; ASC/Mława/1849/ur/138; ASC/Mława/1850/ur/179; ASC/Mława/1851/ur/80; ASC/Mława/1852/zm/62; ASC/Mława/1854/śl/2; ASC/Mława/1855/zm/62]

GRATKOWSKI JÓZEF

Ur. ok. 1863 r.; w roku 1900 w Mławie.

[Źródło: ASC/Grudusk/1900/zm/33]

GRYDŁOWSKI JÓZEF

Ur. ok. 1834 r.; w roku 1858 czeladnik murarski w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1858/ur/115]

GRZEGORZEWSKI KAROL

Ur. ok. 1823 r.; w latach 1851, 1853, 1857, 1859 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1851/śl/12; ASC/Mława/1853/ur/96; ASC/Mława/1857/zm/114; ASCE/Mława/1859/zm/2]

HAJN JAN

Ur. ok. 1817 r. w Dobrym Mieście; zm. 19 IX 1866 r. w Mławie (tu czasowo, może na robocie?).

[Źródło: ASC/Mława/1866/zm/118]

HAUSMAN KAROL

Ur. w 1840 r. w Nowym Dworze k. ? (syn Samuela); w latach 1866–1867 w Mławie.

[Źródła: ASCE/Mława/1866/śl/2; ASC/Mława/1867/ur/25]

JANICKI STANISŁAW

Ur. ok. 1830 r.; w 1864 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1864/ur/201]

KALINOWSKI JÓZEF

Ur. ok. 1789 r. w Mławie (syn Józefa, zmarłego do 1817 r.). W roku 1817 mistrz w Mławie, tu wymieniany w latach 1819–1820, 1822, 1824–1828, 1831. Zmarł w Mławie 13 II 1832 r.

[Źródła: ASC/Mława/1817/śl/2; ASC/Mława/1818-19/ur/68; ASC/Mława/1820-21/zm/69; ASC/Mława/1822/ur/28; ASC/Mława/1823/ur/19; ASC/Mława/1825/ur/71; ASC/Mława/1826/zm/39; ASC/Mława/1827/ur/81; ASC/Mława/1828/zm/110; ASC/Mława/1831/ur/38; ASC/Mława/1832/zm/21]

KALISZEWSKI ALOJZY

Ur. ok. 1836–1837 r. w Długokątach k. Mławy (syn Kazimierza). W roku 1859 czeladnik murarski w Mławie, tu w latach 1860, 1867 jako murarz.

[Źródła: ASC/Szydłowo/1859/śl/2; ASC/Mława/1860/ur/60; ASC/Mława/1867/zm/67]

KAMSZTYS LUDWIK

Ur. ok. 1814 r. w Prusach; zm. 23 IX 1866 r. w Mławie.

[Źródło: ASCE/Mława/1866/zm/20]

KELER MICHAŁ

Ur. ok. 1824 r.; w latach 1851, 1852, 1854, 1856, 1859, 1865, 1867 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1851/ur/141; ASC/Mława/1852/śl/29; ASC/Mława/1854/ur/132; ASC/Mława/1856/ur/160; ASC/Mława/1859/śl/3; ASC/Mława/1865/śl/11; ASC/Mława/1867/ur/215]

KIELCHOWSKI vel KILICHOWSKI FRANCISZEK

Ur. ok. 1785–1790 r. W roku 1828 w Mławie, a w 1840 w Wyszynach k. Mławy.

[Źródła: ASC/Mława/1828/ur/10; ASC/Wyszyny/1840/ur/27]

KLUCZEWSKI TOMASZ

Ur. ok. 1814–1818 r. w Rumianie k. Lidzbarka Welskiego, syn Wojciecha. W roku 1853 w Dębsku k. Mławy, w latach 1854–1855 w Woli Szydłowskiej k. Mławy, a w 1858–1859 w Mławie. Przykład rzemieślnika budowlanego, przemieszczającego się w poszukiwaniu pracy.

[Źródła: ASC/Szydłowo/1853/zm/16; ASC/Wyszyny/1854/ur/33; ASC/Wyszyny/1855/śl/8; ASC/Mława/1858/śl/47; ASC/Mława/1859/ur/22]

KORNALEWSKI POLIKARP

W roku 1948 w Mławie.

[Źródło: ML s.145]

KRAKOWSKI KAROL

Ur. ok. 1787–1803 r., syn Antoniego. W latach 1837–1838 w Mławie i tu zmarł 11 VI 1842 r.

[Źródła: ASC/Mława/1837/śl/19; 1838/ur/75; ASC/Mława/1842/zm/62]

KRAKOWSKI SZYMON

Ur. ok. 1784 r. Zmarł w Mławie 9 X 1834 r.

[Źródło: ASC/Mława/1834/zm/106]

KRAKOWSKI TEODOR

Ur. ok. 1788 r.; w roku 1818 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1818-19/ur/36]

KUJŚNIEWSKI BOGUSŁAW

W roku 1948 w Mławie.

[Źródło: ML s.145]

KWAŚNIEWSKI KAZIMIERZ

Ur. ok. 1807–1808 r. w Prusach. W roku 1833 czeladnik murarski w Mławie i tu, jako murarz, w latach 1834, 1836, 1840, 1842.

[Źródła: ASC/Mława/1833/śl/47; ASC/Mława/1834/ur/66; ASC/Mława/1836/ur/76; ASC/Mława/1840/ur/80; ASC/Mława/1842/ur/91]

LASKOWSKI ANTONI

Nieczęsto spotykany przykład osoby o dwóch zawodach budowlanych. Ur. ok. 1814–1822 r., wymieniany jako murarz w Mławie w latach 1849, 1851, 1854,

jako cieśla w Kowalewie k. Mławy w latach 1860–1861, 1863–1864, 1867 i tu też w roku 1865, ale znów jako murarz.

[Źródła: ASC/Mława/1849/ur/125; ASC/Mława/1851/zm/24; ASC/Mława/1854/ur/79; ASC/Dąbrowa/1860/ur/37; ASC/Dąbrowa/1861/ur/32; ASC/Dąbrowa/1863/ur/42; ASC/Dąbrowa/1864/ur/94; ASC/Dąbrowa/1865/ur/67; ASC/Dąbrowa/1867/ur/48]

NAGUSZEWSKI WOJCIECH

Ur. ok. 1835 r.; w latach 1858, 1861 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1858/ur/187; ASC/Mława/1861/śl/44]

NAWROCKI MICHAŁ

W roku 1816 jako mistrz w Mławie.

[Źródło: ML s. 257]

NAWROCKI MIKOŁAJ

W roku 1784 wpisuje się do cechu garncarzy w Mławie; tu w 1794 r. jako majster murarski.

[Źródło: ML s. 255, 256]

NEYMANN WAWRZYNIEC

Murarz, w 1806 r. zapisał się do cechu garncarzy w Mławie.

[Źródło: ML s. 257]

OLSZEWSKI ANDRZEJ

Ur. ok. 1795 r.; w 1835 r. w Mławie.

[ASC/Mława/1835/ur/89]

OLSZEWSKI SZYMON

Ur. ok. 1781 r.; w latach 1837–1838 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1837/śl/19; ASC/Mława/1838/zm/101]

OSMAN KAROL

Ur. ok. 1839 r.; w roku 1866 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1866/zm/118]

PARNIAK KAROL

Ur. ok. 1830 r.; w latach 1858–1860, 1868 w Mławie.

[Źródła: ASCE/Mława/1858/ur/22; ASCE/Mława/1859/ur/21; ASCE/Mława/1860/ur/8; ASCE/Mława/1868/zm/11]

PONIEWAŻ KAROL

Ur. w 1813 r. w Prusach (syn Jana). W latach 1837, 1839 w Mławie, a w latach 1843, 1845, 1850 w Modle k. Mławy.

[Źródła: ASC/Mława/1837/śl/19; ASC/Mława/1839/ur/68; ASC/Mława/1843/ur/129; ASC/Mława/1845/zm/74; ASC/Mława/1850/zm/40]

RUCIKOWSKI ADAM

Nazwisko niepewne (niewyraźny zapis). Ur. ok. 1815 r.; w roku 1858 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1858/ur/186]

SABUDNIEWSKI vel SEKUDNIEWSKI vel SZKUDNIEWSKI LUDWIK

Nazwisko różnie pisane. Ur. ok. 1833 r. w Mławie (syn Pawła). W roku 1862 czeladnik murarski w Mławie, a w latach 1863–1864 tu murarz.

[Źródła: ASC/Mława/1862/ś/31; ASC/Mława/1863/zm/107; ASC/Mława/1864/ur/152]

SNITKIEWICZ vel SZNITKIEWICZ vel SZMITKIEWICZ WILHELM vel BOGUMIŁ

Nazwisko i imię różnie pisane. Ur. ok. 1811–1814 r. w Działdowie (syn Karola). Zapewne on, jako Snyczkiewicz, był w 1839 r. w Mławie czeladnikiem murarskim. Jako murarz w Mławie w latach 1842, 1844, 1846, 1849, 1852–1853, 1857–1859. Zmarł tu 2 III 1865 r.

[Źródła: ASCE/Mława/1839/ur/8; ASCE/Mława/1842/ur/1; ASCE/Mława/1844/ur/3; ASCE/Mława/1846/zm1; ASC/Mława/1849/ur/119; ASC/Mława/1852/ur/93; ASC/Mława/1853/ur/188; ASC/Mława/1857/zm/168; ASC/Mława/1858/ur/139; ASC/Mława/1859/ur/215; ASC/Mława/1865/zm/34]

SZNARWAKOWSKI vel SZNARWACHOWSKI JAN

Ur. ok. 1822 r.; w latach 1845, 1848 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1845/ur/131; ASC/Mława/1848/ur/33]

TOLSDORF ANDRZEJ

Ur. ok. 1815 r. w Sierpcu, zm. 2 IV 1853 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1853/zm/76]

WROŃSKI ADAM

Ur. ok. 1832 r. W roku 1855 czeladnik w Mławie, a w latach 1860, 1865 tu murarz.

[Źródła: ASC/Mława/1855/śl/18; ASC/Mława/1860/ur/148; ASC/Mława/1865/ur/49]

ZAKRZEWSKI ALEKSANDER

Ur. ok. 1837 r. W roku 1874 jako czeladnik w Mławie, a w latach 1859, 1866 tu murarz.

[Źródła: ML s.245; ASC/Mława/1859/ur/1; ASCE/Mława/1866/zm/5]

CIEŚLE

Rola tych rzemieślników w dawnym budownictwie jest zdecydowanie za mało doceniana. Przez cały XIX w. to oni wznosili większość mławskich budowli, a i przy murowanych mieli znaczny udział. Część z nich musiała mieć bardzo znaczne umiejętności – nie tylko manualne, ale także konstrukcyjne, a nawet, w jakimś stopniu, artystyczne (o ile budynek miał być zdobiony).

Podobnie jak w przypadku murarzy i tu prezentowani są tylko dotychczas zidentyfikowani, a faktycznie musiało być ich znacznie więcej. W poznanych przekazach widać znacznie częstsze przemieszczanie się cieśli niż murarzy, co wynikało z faktu bardzo nielicznych realizacji murowanych poza miastami; wieś była niemal całkowicie drewniana.

BEHFELDT (?) HENRYK

Nazwisko niewyraźnie zapisane. Ur. ok. 1798 r.; w roku 1851 w Mławie.

[Źródło: ASCE/Mława/1851/śl/14]

BENDZULLA JAKUB

Ur. ok. 1818 r. W latach 1864–1867 w Mławie.

[Źródła: ASCE/Mława/1864/zm/21; ASCE/Mława/1865/ur/37; ASCE/Mława/1866/zm/3; ASCE/Mława/1867/ur/13]

BIENKOWSKI JAN

W roku 1857 w Mławie.

[Źródło: APMł.hipot. vol.1263]

BUSSE FERDYNAND

Ur. ok. 1828 r. w Saksonii. W roku 1851 czeladnik ciesielski w Mławie.

[Źródło: ASCE/Mława/1851/śl/14]

GALINATYS vel GALLINATIS FRANCISZEK

Ur. ok. 1817–1820 r. W latach 1853–1856 w Stupsku k. Mławy, następnie (1857, 1858 r.) w Mławie, w latach 1860, 1867 w Dębsku k. Mławy i – w międzyczasie (1861 r.) – w Sławogórze k. Mławy.

[Źródła: ASC/Stupsk/1853/ur/22; ASC/Stupsk/1854/śl/4; ASC/Wyszyny/1855/ur/9; ASC/Stupsk/1856/śl/4; ASC/Mława/1857/ur/32; ASC/Mława/1858/zm/63; ASC/Szydłowo/1860/zm/27; ASC/Szydłowo/1861/ur/43; ASC/Szydłowo/1867/ur/47]

GANCKOP IGNACY

Ur. ok. 1821 r. W latach 1861–1862 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1861/ur/102; ASC/Mława/1862/zm/98]

GLUCHOWSKI WOJCIECH

Ur. ok. 1754–1768 r. (w różnych aktach podawano rozbieżne lata życia; wówczas częste zjawisko). Notowany wyłącznie w Mławie, w latach 1808, 1813, 1817–1822, 1824, 1826. Zmarł tu 9 I 1831 r.

[Źródła: ASC/Mława/1809/zm/33; ASC/Mława/1813/ur/50; ASC/Mława/1817zm/10; ASC/Mława/ 1818/zm/4; ASC/Mława/1819/ur/72; ASC/Mława/1820/ur/26; ASC/Mława/1821/ur/20; ASC/Mława/1822/ur/50; ASC/Mława/1824/ur/118; ASC/Mława/1826/ur/35; ASC/Mława/1831/zm/7]

JABŁONOWSKI JAN

Ur. ok. 1765 r.; w 1825 r. w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1825/zm/116]

JASIŃSKI STANISŁAW

W roku 1937 starszy cechu w Mławie.

[Źródło: ML s. 58]

KAMIŃSKI WAWRZYNIEC

Ur. ok. 1802 r. W roku 1842 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1842/ur/64]

KARÓLSKI KONSTANTY

W roku 1948 w Mławie.

[Źródło: ML s. 145]

KIELASZ JAN

W latach 1910, 1913, 1919–1920 w Mławie.

[Źródła: ML s. 349; ML s. 354; ML s. 356]

KIELASZEWSKI (?) ANTONI

Niewyraźnie pisane nazwisko. Ur. ok. 1815 r. W roku 1865 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1865/ur/233]

KÖBLER KAROL

Ur. ok. 1829 r. W roku 1865 w Mławie.

[Źródło: ASCE/Mława/1865/ur/37]

KUNOWSKI WILHELM?

Niewyraźnie pisane imię. Ur. ok. 1804 r. W roku 1834 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1834/ur/104]

LASKOWSKI ANTONI

Patrz – murarze.

LAWENDOWSKI FRANCISZEK

Ur. ok. 1805 r. W latach 1830–1831 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1830/ur/152; ASC/Mława/1831/ur/127]

LAWENDOWSKI vel LEWANDOWSKI WAWRZYNIEC

Ur. ok. 1786–1795 r. W roku 1829 notowany w Rumocze k. Mławy i Mławie. Od 1830 do 1859 r. wykazywany w Mławie, z przerwami – w latach 1834–1836 w Trzciance k. Mławy oraz w 1841 r. w Kosinach Starych k. Mławy. Wyjątkowo częste zapisy wskazują na znaczną popularność.

[Źródła: ASC/Lipowiec/1829/ur/24; ASC/Mława/1829/ur/149; ASC/Mława/1830/ur/152; ASC/Mława/1831/ur/21; ASC/Mława/1832/ur/12; ASC/Mława/1837/ur/145; ASC/Mława/1838/ur/3; ASC/Mława/1840/ur/30; ASC/Mława/1842/ur/6; ASC/Mława/1843/ur/87; ASC/Mława/1844/ur/87; ASC/Mława/1845/ur/83; ASC/Mława/1846/ur/2; ASC/Mława/1847/ur/4; ASC/Mława/1848/ur/74; ASC/Mława/1849/ur/144; ASC/Mława/1851/ur/98; ASC/Mława/1852/ur/59; ASC/Mława/1853/ur/145; ASC/Mława/1854/ur/152; ASC/Mława/1857/ur/106; ASC/Mława/1858/ur/163; ASC/Mława/1859/ur/148; ASC/Wyszyny/1834/ur/55; ASC/Wyszyny/1835/ur/16; ASC/Wyszyny/1836/śl/1; ASC/Żurominek/1841/ur/15]

MĘKA vel MĘCZEŃSKI JAN

Ur. ok. 1798–1811 r. w Sochach k. Działdowa (syn Michała). W latach 1832–1833, 1838, 1848–1849, 1851–1852 w Mławie, w roku 1853 w Kosinach Starych k. Mławy, w latach 1857–1859 w Wiśniewie k. Mławy, w latach 1863, 1866–1867 w Noszarzewie Borowym k. Mławy i tu zmarł 28 II 1868 jako wyrobnik.

[Źródła: ASC/Mława/1832/ur/95; ASC/Mława/1833/śl/10; ASC/Mława/1838/zm/94; ASC/Mława/1848/śl/35; ASC/Mława/1849/zm/16; ASC/Mława/1851/ur/41; ASC/Mława/1852/zm/82; ASC/Żurominek/1853/ur/14; ASCE/Mława/1857/zm/15; ASC/Wyszyny/1858/ur/32; ASC/Wyszyny/1859/śl/14; ASC/Grudusk/1863/śl/12; ASC/Szydłowo/1866/zm/2; ASC/Szydłowo/1867/ur/75; ASC/Szydłowo/1868/zm/17]

MĘKA vel MĘCZEŃSKI vel MAKA MACIEJ

Ur. ok. 1784–1890 r. W latach 1818, 1820, 1826 w Mławie, a w latach 1836, 1845 w Otoczni k. Mławy.

[Źródła: ASC/Mława/1818/ur/20; ASC/Mława/1820/ur/64; ASC/Mława/1826/zm/99; ASC/Mława/1836/śl/38; ASCE/Mława/1845/ur/27]

MĘKA vel MĘCZEŃSKI MICHAŁ

Ur. ok. 1762–1766 r. w Iłowie k. Działdowa (syn Adama). W 1810 r. w Sochach k. Działdowa, około roku 1817 w Iłowie. W latach 1822, 1825–1827, 1829 w Mławie i tu zmarł 22 IV 1831 r. Ojciec cieśli Jana.

[Źródła: ASC/Mława/1822/zm/6; ASC/Mława/1825/zm/72; ASC/Mława/1826/śl/6; ASC/Mława/1827/ur/20; ASC/Mława/1829/zm/97,ur/75; ASC/Mława/1831/zm/89; ASC/Mława/1848/śl/35; ASC/Grudusk/1863/śl/12]

MIŁOBĘDZKI FRANCISZEK

Urodzony w 1810 r. w Wydrzywilku parafia Dzierzgowo (syn Franciszka). W Mławie notowany w latach 1845, 1850, 1852, 1855–1856, 1859, 1861, ale nie był tu stale. W latach 1846 i 1858 występował w Modle k. Mławy. W roku 1863 był w Mławie Zabrodach, a w 1867 w Mławie Starostwie – w obu przypadkach były to przedmieścia.

[Źródła: ASC/Dąbrowa/1845/śl/5; ASC/Mława/1846/ur/80; ASC/Mława/1850/ur/183; ASC/Mława/1852/zm/99; ASC/Mława/1855/zm/168; ASC/Mława/1856/ur/8; ASC/Mława/1858/ur/142; ASC/Mława/1859/zm/71; ASC/Mława/1861/ur/137; ASC/Mława/1863/ur/204; ASC/Mława/1867/ur/39]

NOWAKOWSKI MARCIN

Ur. ok. 1766 r. W latach 1818–1819, 1825 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1818/zm/36; ASC/Mława/1819/zm/53; ASC/Mława/1825/zm/82]

PANKOWSKI ERNEST

Ur. ok. 1772 r. W roku 1817 w Mławie. Chyba on (ur. ok. 1762 r.) zmarł 25 XII 1822 r. w Wojnówce k. Mławy.

[Źródła: ASC/Mława/1817/ur/51; ASC/Mława/1822/zm/62]

PASZKIEWICZ WOJCIECH

W roku 1817 w Mławie.

[Źródło: ASC/Mława/1817/ur/5]

PIOTROWSKI JÓZEF

Ur. ok. 1789 r. Przybył z Dubienki k. Hrubieszowa, zmarł w Mławie 9 VIII 1848 r.

[Źródło: ASC/Mława/1848/zm/158]

REHFELD vel RECHFELD HENRYK

Ur. ok. 1799 r. w Mekleburg (Prusy). W latach 1841, 1843 w Niedzborzu. Zmarł 25 IV 1852 r. w Mławie.

[Źródła: ASCE/Przasnysz/1841/śl/23; ASCE/Przasnysz/1843/śl/17; ASCE/Mława/1852/zm/22]

SAMPOLSKI PIOTR

Ur. ok. 1829 r. w Dąbrowie k. Mławy (syn Józefa). W roku 1856 czeladnik ciesielski w Mławie. [Źródło: ASC/Mława/1856/śl/17]

SIEJKOWSKI vel SIEYKOWSKI MACIEJ

Ur. ok. 1785 r. W roku 1829 w Mławie, a w 1848 w Wyszynach k. Mławy.

[Źródła: ASC/Mława/1829/ur/112; ASC/Wyszyny/1848/śl/11]

WITKOWSKI JÓZEF

Ur. ok. 1774–1781 r. W latach 1808, 1811–1812, 1814, 1817 w Pieglowie k. Mławy. Zapewne on w roku 1825 jako murarz w Mławie, a rok później tu jako cieśla. W latach 1826–1828, 1830 w Stupsku k. Mławy, gdzie zmarł w roku 1834.

[Źródła: ASC/Żmijewo/1808-10/śl/4; ASC/Żmijewo/zm1809-17/20; ASC/Żmijewo/zm1809-17/1812-3; ASC/Żmijewo/śl1808-16/1814-1; ASC/Żmijewo/1817/zm/18; ASC/Mława/1825/ur/138; ASC/Mława/1826/zm/107; ASC/Stupsk/1826/zm/6; ASC/Stupsk/1827/ur/12; ASC/Stupsk/1828/ur/28; ASC/Stupsk/1830/ur/16; ASC/Stupsk/1834/zm/24]

ZBRZYNY PIOTR

W Mławie w 1948 r.

[Źródło: ML s. 145]

ŻEBROWSKI ADAM

Ur. ok. 1761–1866 r. W latach 1817–1818 w Mławie i tu zmarł zm. 4 XII 1836 r.

[Źródła: ASC/Mława/1817/zm/9; ASC/Mława/1818-19/ur/42; ASC/Mława/1836/zm/181]

BRUKARZE

Zawód właściwie całkowicie pomijany w opisywaniu historii miast, ich kształceń, procesów budowlanych. Zazwyczaj wiemy tylko o pracach brukarskich. Wykonawcy pozostają anonimowi, zapewne z powodu oceny małej ważności ich pracy. Wypada jednak poświęcić im nieco uwagi, albowiem – część z nich (może nikt) – miała wysokie umiejętności zawodowe. Dowodem na to, dla niżej podpisanego, była zdumiewająca jakość bruku (z rynsztokami) z pierwszej połowy XIX w., fragmentarycznie odkrytego w Ciechanowie. Brukarz potrafił tak dobrać zwykle „polne” kamienie, by uzyskać nawierzchnię niewiele ustępującą gładkością wykonywanym znacznie później z kamiennej kostki. Bardzo prawdopodobne, niemal pewne, że było tak i Mławie.

MIKULSKI JAN

Ur. ok. 1803 r. W latach 1834–1835 w Mławie i tu zmarł 29 XI 1837 r. podczas epidemii.

[Źródła: ASC/Mława/1834/śl/33; ASC/Mława/1835/ur/118; ASC/Mława/1837/zm/171]

NAWROCKI MIKOŁAJ

Ur. ok. 1752–1757 r. W latach 1822, 1825 w Mławie.

[Źródła: ASC/Mława/1822/ur/5; ASC/Mława/1825/ur/161]

OLSZEWSKI FRANCISZEK

Ur. ok. 1779–1788 r. w Mławie, syn Antoniego. W latach 1824–1826 w Mławie i tu zmarł 6 IX 1853 r.

[Źródła: ASC/Mława/1824/ur/61; ASC/Mława/1826/ur/72; ASC/Mława/1853/zm/147]

WODARSKI WINCENTY KRZYSZTOF

Ur. ok. 1802 r. w Dobrzyniu. Określony był w 1830 r. jako czeladnik kamieniarski, a nie brukarz. Ujęto go tutaj, gdyż jeśli nie pracował przy kamiennych nagrobkach, to w Mławie swe umiejętności mógł wykorzystywać właściwie tylko przy robotach brukarskich.

[Źródło: ASC/Mława/1830/śl/42]